VÍNLAND.

Vínland fríða, Vínland góða,
Vesturheimur, kveðju bezta!
Heimur frelsis, heimur frama,
heimur fríðra kappa lýða.

Enn þá strendur aldnar standa,
áður þar sem hetjur fóru.
Ljómar tign og svipur sami,
sem þá stund er Vínland fundu.

Frítt er láð og himinn heiður,
háreist fjöll yfir grænum völlum;
geislar standa á glæstum tindum,
glóa vötn og hlægja skógar.

Undra sljettur ómælandi,
afar-miklu líkar hafi
líða fram í breiðum boðum,
blikar sól á öldum kvikum.

Skógar mynda marar strendur,
mærir lundir falda grundir;
bylgjar elfur, bráðið silfur;
bakkar móti sólu hlakka:

Skógar glymja, elfur óma,
endur-svásir vindar blása,
byltist völdug áfram alda,
æstir vogar geislum loga.

Grætur bára gullnum tárum,
geislar leika á öldum bleikum,
sefur blóm í sælu draumi,
singur fugl í berjalyngi.

Jörð af móki myrku vakin
magni ítra, þjóða lýtur;
byggjast friðum, frjálsum þjóðum,
fögur grund og bjartir lundir.

Hetjur yfir hauðri lifa;
heróp snjallir lúðrar ájalla.
Fram til sennu frelsis vinir;
framsókn nýja skulum heyja.

Frímann B. Anderson.

FJELAGSSKAPURINN Í ÞORBRANDSSTAÐA HREPPI.

(Eptir Einar Hjörleifsson.)

Það hafði allt af verið, frá því menn fyrst mundu eptir, mesti hundur í þeim Ólafi á Álftamýri og Sigurði á Bakka hvorum við annann en það var enginn sem í raun og veru vissi, hvað það var, sem þeim bar á milli.

Ekki var það pólitík, svo að annar t. a. m. væri „danskur Íslendingur," en hinn „sannur Íslendingur," þeir voru báðir „sannir Íslendingar," svo sannir, að þeir gátu aldrei setið á sárshöfði hvor við annan.

Ekki voru það heldur trúarbrögðin, sem þeim bar á milli. Þeir voru báðir rjetttrúaðir, sannkristnir menn; en þeir fóru helzt ekki til kirkju, ef þeir höfðu heyrt einhvern ávæning af því, að hinn mundi verða við kirkju þann dag, af því að þeim var ekki mikið um, að sitja undir sama þaki báðir allan þann tíma sem á guðsþjónustunni stóð.

Eins og þeir, eptir því sem út leit fyrir, voru líkir í skoðunum í raun og veru, eins voru þeir og mjög jafnir að mannvirðingum, enda áttu þeir sinn soninn hvor í skóla, sem báðum gekk hjer um bil jafnvel. Ólafur var forsöngvari, en Sigurður meðhjálpari. Hvorum sig hafði reyndar búizt við að geta sameinað hvortveggju þessi metorð í sinni persónu, en þeim hafði, eins og líka öll sanngirni virtist mæla með, verið skipt á milli þeirra. Sigurður hafði notað vaxtarlag Ólafs, til þess að geta bolað honum frá meðhjálparastöðunni. Ólafur var nefnil. lítill maður vexti og vesalislegur, en ekki ósnar. Sigurður var þar á móti stór maður og burðamaður mesti. Sigurður hafði svo sagt með hásbrosi, að sóknin ætti ekki víst, að hafa ærlega svo lítinn prest, að Ólafur næði til að skrýða hann, og svo væri kirkjulykillinn líka þungur fyrir kraptalitla menn. Ólafur hafði aptur á móti náð forsöngvaraembættinu frá Sigurði með því að láta í veðri vaka fyrir söfnuðinum, að það væri ekki laust við að vera hneyksli, hvað Sigurður syngi mikið fram um nefið. En þó það nú hjeti svo, að annar væri forsöngvari en hinn meðhjálpari, þá gengdu þeir þó í raun og veru báðir jafnt báðum embættunum, af því að þeir voru aldrei við kirkju báðir í senn.

Báðir voru þeir líka ákafir „framfara menn." En þó að þeir væru efnuðustu bændurnir í sveitinni, þá varð þeim samt ekki eins mikið ágengt í almennum málum, eins og búast hefði mátt við. Það kom af því, að þegar annar þeirra ætlaði einhverju að koma fram, þá gerði hinn æfinlega allt, sem hann gat til þess að ónýta það, hvað svo sem það var. Og af því að það er yfir höfuð að tala ljettara verk að rífa niður en að byggja upp, þá varð æfinlega sá ofan á, sem í það og það skiptið hafði það hlutskipti að ónýta.

Einu sinni hafði t. d. Ólafi dottið í hug að stofna lestrarfjelag þar í hreppnum. Hann hafði svo sýnt mönnum fram á það einu sinni á kirkjufundi eptir messu, að það væri öldungis ómissandi fyrir menn, að ná í góðar og nytsamar bækur. En bækur væru dýrar að kaupa fyrir hvern einstakan og þess vegna væri það hægastur vegurinn, að kaupa bækurnar í fjelagi. Þetta hafði fengið góðar undirtektir, og það var skömmu síðar komið á fremsta hlunn með, að þessu yrði framgengt; margir höfðu lofað álitlulega talsverðu til samskotanna, og það var ekki annað eptir, en að fá þessi samskot heimt saman, og svo skrifa eptir bókunum. En þá ljet Sigurður það boð útganga um sveitina, að hann ætti flestar af þessum bókum, sem ætti að fara að kaupa, og menn gætu fengið þær lánaðar hjá sjer fyrir ekkert, og hinar ætlaði hann að útvega sjer við fyrstu hentugleika. Menn sáu að það var kostnaðarminna, og tóku því aptur loforðin til samskotanna. Þetta voru reyndar hrein ósannindi úr Sigurði, því hann átti mjög fáar bækur, og útvegaði sjer heldur ekki neinar nýjar. En það gerði ekkert til, því í svipinn mundi enginn í hreppnum eptir því, að það væri nein bók til, sem hann sjerstaklega angaði til að lesa. Og svo fjell þetta lestrarfjelagstal niður von bráðar, og menn gleymdu bæði bókum og lestrarfjelagi.

Skömmu seinna hugkvæmdist Sigurði að koma á bindindisfjelagi í sveitinni, og það gekk ágætlega, eptir því sem búast mátti við. Talsvert margir skrifuðu sig í bindindið, og brögðuðu ekki brennivín í heila viku. En næsta sunnudag kom Ólafur til kirkju, og þar af leiðandi Sigurður ekki. Það vildi þá svo til, að flestir bindindismennirnir voru líka við kirkju. Ólafur fjekk þá alla heim með sjer eptir messu, og svo líka þá bindindismenn í leiðinni, sem hann náði í. Um kvöldið veitti hann þeim svo vel, að þeir urðu allir augafullir. Það var reyndar rauðvínstoddý, sem hann gaf þeim í fyrstu, en hann hafði látið „pinna" af konjaki út í, án þess þeir vissu af, svo þeir urðu fljótt hreifir, og það leið ekki mjög langt um, þangað til rauðvíninu var alveg sleppt, og bara haldið vatninu, og sykrinu og svo „pinnanum". Loksins þegar öllu konjakinu var lokið enduðu þeir á klára kornbrennivíni. Þegar komið var fram á nótt, fóru menn að hypja sig á stað. Ólafur reið á veg með gestum sínum, fylgdi þeim að Bakka, vakti Sigurð bónda upp, og skilaði honum bindindismönnum hans. Eptir það kvöld var hvorki minnzt á bindindi, nje það haldið af nokkrum manni þar í sveitinni.

Svona hafði gengið með „framfarirnar" þar í sveitinni í langan, langan tíma. Engum sköpuðum hlut varð komið fram, af því að þessir tveir helztu menn unnu allt af hvor á móti öðrum.

Loksins höfðu menn öldungis hætt við að hugsa til að hrinda nokkru í lag, sem almenningi kom við, og hver einstakur ljet sjer nægja, að þumbast heima hjá sjer, við sín vanalegu daglegu störf, fjósverk, fjárgeymslu, hesthúsamokstur, fráfærur og heyannir. Svona stóð á og hafði lengi staðið á þar í sveitinni, þegar þessi frásaga eiginlega byrjar.

Svo var það eitt vor, að nýr, ungur bóndi flutti sig þangað í sveitina. Hann hjet Sveinn Sveinsson. Hann kom úr fjörugu plássi af Norðurlandi, og var óvanur við, að heyra aldrei neitt talað um almenn málefni og engan fjelagsskap nefndan, og honum þótti það leiðinlegt, því hann var vanur við að vasast töluvert í málum manna, þar sem hann hafði áður átt heima. Eins ímyndaði hann sjer að bæði gæti hann og fyrir aðrir sveitarmenn haft talsvert gagn af því, ef einhverskonar fjelagsskapur gæti komizt á með mönnum. Fyrst og fremst vantaði nú alveg allt tækifæri til þess að geta náð í bækur, af því svona hafði farið með lestrarfjelagið hans Ólafs. Svo voru engjar þar í sveitinni ákaflega votlendar, eintóm fen og forræði, og þurftu nauðsynlega að skerast fram. En jörðum manna var svoleiðis háttað, að ekki gátu orðið nema hálf not af því, nema það tækist að koma samtökum á. Og svo var svo margt og margt þar í sveitinni, sem honum fannst þurfa að laga, en sem ekki mundi verða lagað, nema fjelag yrði stofnað til þess.

En Sveinn var skýr maður og skynsamur og sá þegar í hendi sjer, að ekkert mundi verða gert, nema honum tækist að hafa þá báða með sjer, Ólaf og Sigurð. Hann fór svo að þeim með allra mestu hægð og lipurð, en ekki öldungis laust við undirferli og óhreinskilni. Hann gekk til þeirra á víxl og skeggræddi við þá um þetta, en forðaðist jafnan hjá hvorum fyrir sig að láta nokkuð á því bera, að hinn væri neitt við það riðinn, eða að það gæti komið til skoðunar, að hafa hann til minnstu framkvæmda í þessu máli. Ólafi var allt af mest um það hugað, að geta komið upp lestrarfjelagi, og sveið það einlægt sárt, hvernig farið hafði með það mál, þegar hann átti við það forðum daga. Þess vegna ljet Sveinn í veðri vaka við hann, að þessi fjelagsskapur ætti einkum að vera bundinn við og fólginn í lestrarfjelagi. Það mætti náttúrlega gera fleira í fjelaginu en safna bókum, en bækurnar væru æfinlega eign, og gætu enda orðið mikil eign, og það væri eðlilegast að binda fjelagið einkum og sjerstaklega við eignir þess.

Aptur á móti þótti Sigurði einkum ríða á, að fá komið á búnaðarfjelagi þar í hreppnum. Sveinn fann það fljótt og tók í sama strenginn, þegar hann talaði við Sigurð. Hann sýndi svo Sigurði fram á, að brýna nauðsyn bæri til, að fá búfræðing í hreppinn að minnsta kosti einn sumartíma, til þess að vinna að jarðabótum, og segja fyrir um þær. Fjelagið gæti náttúrlega tekið sjer fleira fyrir hendur en jarðabætur, en þar sem landbúnaður væri aðal-atvinnuvegur manna þar í sveitinni, þá væri líka eðlilegast, að fyrsti fjelagsskapur manna liti einkum og sjer í lagi að búskapnum.

Með því að ganga svona á milli þeirra og tala svona eins og hvorum fyrir sig líkaði, tókst Sveini að fá þá báða á sitt mál; það er að segja, að vekja hjá þeim báðum sterkan áhuga á því, að stofnað væri þar í sveitinni einhvern veginn lagað fjelag til almennra framfara. Sveinn var þeim báðum samdóma, því hann vildi að allur þessi fjelagskapur kæmist á fót, en þeir Ólafur og Sigurður höfðu hvor um sig allt annað í höfðinu en hinn hafði.

(Framhald síðar).

Í sjötta blaði „Fjallkonunnar" þ. á. stendur greinarstúfur „Frá Íslendingum í Ameríku". Hann er svona:

„Einar Hjörleifsson, stúd. mag., kom til Winnipeg næstl. sumar og hefur haldið hjer fyrirlestra um íslenzkan skáldskap. Hann talaði um tímabilið frá 1850 til þessa tíma. Sagði hann í fyrirlestri sínum, að á þessu tímabili hefði 5 menn verið taldir „þjóðskáld Íslendinga", þeir Jón Thoroddsen, Kristján Jónsson, Benid. Gröndal, Steingr. Thorsteinsson og Matt. Jochumsson, og niðraði þeim mjög. Honum þótti lítils vert um „Pilt og stúlku", „Mann og konu". Benid. Gröndal kvaðst hann ekki telja skáld, nema fyrir siðasakir. Steingr. Thorsteinsson færi þá braut, sem Jónas Hallgrímsson hefði lagt og ekki feti framar. Kristján Jónsson og Matt. urðu fyrir minnstu hnútukasti....."

Það er vitaskuld, að það er hjer ómögulegt að sýna til fulls fram á öll þau hálfu og heilu ósannindi, sem eru saman komin í þessum greinarspotta. Til þess þyrfti að prenta allan fyrirlesturinn, og hann er of langur fyrir vikublað. Jeg ætla því að láta mjer nægja, að setja hjer niðurlögin á köflunum um Jón Thoroddsen og Matth. Jochumsson.

I.

„En jeg sný mjer aptur að skáldsögunum. Þrátt fyrir þessa miklu ófullkomlegleika, sem á þeim eru, þá þegum vjer fyrir engan mun lítilsvirða þær. Það kemur nefnilega fram í þeim heilbrygðari skoðun á skáldskap yfir höfuð að tala, en vjer í rauninni höfum sjeð hjá nokkrum samtíðamanni Jóns Thoroddssens. Það liggur í þeim sú skoðun, að skáldskapurinn taki ekkert niður fyrir sig, þó hann lýsi lífinu öldungis eins og það hefir komið höfundinum fyrir sjónir. Og það liggur í þeim hreinskilin viðleitni við að segja satt. Það liggur skáldleg sannleiksást í að sleppa ekki einu sinni sporðinum, sem Hjálmar Tuddi sópar kvörnina með, þó mörgum kunni að þykja það ómerkilegt atriði. Það liggur enn fremur í þeim skarpur skilningur á íslenzku fólki, þó sá skilningur nái ekki langt. Það er eins og það opnist fyrir manni heilt hyldýpi af íslenzkri hjátrú við þessi fáu orð Bjarna Ásgrímssonar: „Já, það eru margs konar steinar til í náttúrunni barn".

En aðalatriðið er þetta: Jón Thoroddsen tekur fast á því, sem hann er að fást við. Hann er ekki að neinu flensi utan um það, ekki að neinu daðri við það. Það er auðvitað að hans andlega sjón nær skammt og hans andlegu kraptar eru ekki miklir. En það sem hann ræður við að gera, það gerir hann líka ærlega og drengilega—og í raun og veru verður ekki meira heimtað af nokkrum manni.

II.

Jeg veit ekki til að jafnmikið sólskin, jafnmikil hátíðabirta sje í nokkru kvæði eptir nokkurt annað íslenzkt skáld (eins og í „Nýjárskveðju Þjóðólfs 1878"). Þetta sólskin og þetta fjör er fáum Íslendingum eiginlegt, enda varð jeg ekki var við, að nokkrum manni þætti neitt til þessa kvæðis koma, þegar það kom út.

En þrátt fyrir þetta sólskin, þá er það þó **sorgin**, sem er frumtónninn í öllum hans skáldskap; það finnur maður glöggt, þegar kvæðin eru lesin í heild sinni. Íslendingseðlið leynir sjer ekki. Það er sorgin, sem stendur bak við, sem knýr hann til að yrkja. Það er tilfinningin fyrir þörfinni á meiri blíðu, meiri gleði, meiri fegurð inn í lífið. En það yrkir enginn Íslendingur eins vel um sorgina, eins og hann. Því hann heldur jafnvæginu æfinlega. Þetta jafnvægi er hans trú, hans trú á allt það góða í lífinu, hvort sem menn nú kalla það menning, mannúð, mannelsku, sannleik, fegurð eða guð."

Þó ekki sje meira sýnt en þetta, vona jeg að menn geti ráðið af því, hvað sannorður eða þá skilningsgóður frjettaritarinn muni vera, ef hann annars hefur heyrt fyrirlesturinn sjálfur.

Mjer er í rauninni fyrir mitt leyti sama, þó „Fjallkonan" sje að fara með annað eins rugl og þetta um mig. En jeg svara því til þess að vekja athygli manna á, að hjeðan af mun verða færi á fyrir Íslendinga í Vesturheimi að svara fyrir sig, þegar ósannindin standa um þá í blöðunum heima á Íslandi. Og það færi mun verða notað.

Einar Hjörleifsson.

SAMTÍNINGUR.

EINKENNILEGUR SKIPTAPI.

Skipstjórinn heitir White og skipið hjet "Ada L. White". Dagblaðið, sem fyrst sagði söguna, tók hana eptir sögusögn skipstjórans sjálfs.

Skipið átti að fara frá Rio Janeiro til New York. Skipstjórinn segir að það hafi verið allra fegursta sumarveður, þegar þeir fóru frá Rio Janeiro, þann 16. des., 80 gráða hiti (Farenheit) í skugganum. Skipið var hlaðið 11,248 sekkjum af kaffi. Ekkert bar til tíðinda, þangað til skipið var komið fram undan Jamaica, þá kom sterk nordvestangola, og stóð yfir þrjá daga. En nokkrum dögum síðar, 160 mílur úti í hafi, fram undan Hatteras, var það, að þeir lentu í storminum, sem gerði út af við skipið. Öldurnar risu ógurlega; það jók næstum því á fellibyl, og stormurinn þeytti hafinu fram og aptur, svo það sýndist allt sem froða; ein aldan eptir aðra gekk yfir skipið, og að lokum náði vatnið að væta lestina. Kaffið fór þá að bólgna, sekkirnir að rifna, og meira komst inn af vatni. Kaffið gúlpaðist út úr sekkjunum og streymdi inn í pumpurnar, svo eptir stutta stund var ómögulegt að nota þær. Nú gátu þeir ekkert við vatnið ráðið.

Meðan á þessu stóð óx stormurinn enn ákaflega og sjórinn varð „voðalegur" á að líta. Auk þessara rauna, kom ný og voðaleg hætta í ljós. Af því að pumpurnar gátu ekkert að gert, þar sem þær voru troðnar með kaffi, þá fylltust þessir 11,000 kaffisekkir algerlega, og tútnuðu út eins og brauðger. Í einu vetfangi sprakk þilfarið um miðjuna, og var að heyra sem þrumur dryndu. Hlerarnir sviptust sundur, eins og þeir væru úr brjefum, stórar glufur rifnuðu í skipshliðina, og þar streymdi vatnið inn. Nú var öll von úti. Ekkert var annað fyrir hendi, en yfirgefa skipið svo fljótt sem auðið yrði, því það var þegar á sama augnabliki farið að sökkva.

Á dögum Ciceros þekktust hvorki ljósmyndir nje stækkunargler; þó getur hann þess, að Ilionskvæði hafi verið skrifað á bókfellspjötlu, sem ekki var stærri en svo að það mátti fela hana innan í hnotskel. Frönskum manni einum hefur og eptir nokkra ára æfingu tekizt, að rita hinar fjórar kanónisku bænir katólsku kirkjunnar á nöglina á einum fingrinum á sjer.

Rafurmagn er nú farið að hafa til að mæla með þunga, og þyngdin sýnd á reizlu. einkum vega menn þannig þunga vöruvagna á ferðinni. Sjeu mörkin á reizlunni nákvæm, geta menn sjeð þungann á vögnunum upp á hár, þó þeir sje á fleygingsferð.

STÓRKOSTLEGAR NEGLUR.

Það er í Siam, Annam og Cochin China að menn skreyta sig einkum og sjerstaklega með því skrauti. Höfðingjarnir í Annam t. d. láta neglurnar á sjer verða svo langar, að þeim er algerlega ómögulegt að taka höndunum til nokkurs hræranlegs hlutar. Neglurnar á græðifingri, löngutöng og vísifingri verða frá fjögra og allt að fimm þumlunga langar. Þær líkjast óttalegum klóm, sem væri hugsanlegt að gæti orðið mönnum að notum, ef þeir væri svo hundviltir, að þeir rifu jörðina upp, til þess að leita sjer að rótum eða öðru æti; en það er alveg óskiljanlegt, hvernig nokkrum manni, er lifir svipuðu lífi og gerist nú á dögum, getur þótt nokkurt gagn eða prýði að þessu. Nöglin á þumalfingrinum er naumast eins löng og á hinum fingrunum; hún vex fyrst hjer um bil beint fram, fer svo að beygjast meir og meir inn á við, og verður að lokum eins og sívalningur; það verður því svo að segja ómögulegt að hafa þumalfingurinn sem verkfæri til að grípa með.

Á litla fingrinum einum er nöglin höfð skaplega stór, og það er með honum einum, að þeir gera allan þennan aragrúa af smávikum, sem koma fyrir næstum því á hverju augnabliki, en eru öldungis óhjákvæmileg, og sem vjer gerum með allri hendinni. Stundum eru neglurnar látnar verða geysistórar, til þess að sýna að mennirnir lifi heilögu lífi og hafi yfirgefið bæði vinnu og yfirsjónir þessa heims. Hendurnar á kínverskum meinlætamönnum, sem eru einir af þessum lötu ónytjungum, líta framúrskarandi einkennilega út. Neglurnar á litlu fingrunum eru skaplegar, eins og áður var sagt um Annamsbúa, og þeir geta gert ýmislegt með þeim. En á hinum fingrunum hafa þeir þau óttaleg horn, sem naumast er hægt að kalla neglur, og sem verða þetta frá 16 til 18 þumlunga á lengd.

GÖNGIN Í ALPAFJÖLLUNUM.

Sem stendur liggja þrenn löng göng gegnum Alpafjöllin, ein í milli Frakklands og Ítalíu, önnur milli Sveiss og Ítalíu, og þau þriðju milli Sveiss og Tyrol; göngin heita eptir fjöllunum, sem þau eru grafin gegnum: Mont Cenis, St. Gothard og Arlberg göng. Mont Cenis göngin eru 7½ mílur á lengd. Þau kostuðu £3,000,000 St. Gothard göngin eru 9¼ mílur á lengd, og kostuðu £2,500,000; orsökin til þess að þau kostuðu minna en hin, var einkum sú, að verkið gekk fljótar, því að þá voru betri verkvjelar fundnar upp. Alberggöngin eru styzt, ekki nema 6½ mílur, þau kostuðu með járnbrautinni £3,480000. Fjórðu göngin eiga að grafast miklu neðar en nokkurt hinna, og hljóta því að verða lengri; gizkað er á, að þau muni verða 12½ mílur á lengd, og muni kosta hjer um bil £4,000,000.